

**Атаман Людмила Василівна**

*к.г.н., доцент*

**Давга Катерина Вікторівна**

*студентка 2 курсу спеціальності 242 «Туризм і рекреація»*

*Вінницький державний педагогічний університет*

*імені Михайла Коцюбинського*

*м. Вінниця*

## **МУРАЛИ ВІННИЦІ ЯК ОБ'ЄКТИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

На сьогодні мурал є не просто зображенням на стінах будівель, а засобом привертання уваги навколишніх людей. Тому що, розпис на будівлі не лише є красивою картинкою, а і несе соціальний посил автора, це може бути закликом до людей звернути увагу на певні проблеми суспільства з якими зіштовхується кожен, тобто кожна особистість бачить щось індивідуальне у цьому зображенні, саме так мурали привертають увагу багатьох людей, адже кожен аналізує по-різному. Тому, мурали привертають увагу не лише жителів міста, а і туристів. Отже, мурали є повноцінними туристичними об'єктами міста, які бажають побачити всі гості міста.

Загалом в Україні мурали використовуються досить широко. Так, у різних містах України існують різні проєкти та конкурси із сучасного візуального мистецтва муралу. Таким чином з 2015 року десятки стінописів прикрасили стіни міста Вінниці. З ініціативи митців та сприяння місцевої влади було створено резиденцію «Vin-Art-City». Цей багаторічний проєкт почався з міжнародного конкурсу муралів, що прикрасили будівлі до дня міста. Головна тема конкурсу визначалася тезою «Вінниця. Місто мрій». Основним критерієм відбору мистецьких творів визначалася їх художня цінність. Переможців обирала експертна рада, але також враховувалась думка вінничан. Перше місце на конкурсі «Vin-Art-City» 2015 році отримав мурал «Зернина світу» Олександра Марченка. Розміщено малюнок на фасаді будівлі по вулиці Соборній. На муралі зображено дівчину, що читає книжку. У хмарах сидить хлопчина з пташкою на мотузці, що своїм світлом робить дива навколо дівчини.

Серед перших муралів міста – «Янгол». Малюнок прикрашає бічний фасад готелю початку ХХ ст. «Франсуа». Геральдичні лілії – символ французької королівської династії Бурбонів – формують крила янгола. Завдяки блакитному фону янгол ніби височіє над будівлями, що личить янголу-охоронцю міста. Мурал є унікальним видом монументального живопису, адже поєднує в собі риси традиційної фрески й стріт-арту [1].

«Око» – мурал є поєднанням мурал-арт та графіті. «Око» символізує річку Південний Буг, яка раніше носила назву Бог, що є свідком заснування та подальшого розвитку міста. Цікавий мурал «Сни, в яких хочеться жити». Художниці зобразили дівчину, що поринає у сни під клаптиковим покривалом

спогадів, снів та краєвидів міста Вінниці. Проект порушує питання поєднання реального та уявного компонентів життя.

Мурал «Річка Буг» знаходиться на проспекті Коцюбинського. Для розпису обрали технічну будівлю – трансформаторну будку. Автор присвятив мурал головній артерії міста – річці Південний Буг. У 2020 р. мурал замалювали через неможливість відновлення малюнка. Ймовірно, пошкодження з'явилися через розміщення на технічній будівлі або через її нещодавній ремонт. На місці створили новий розпис – «міст дружби» між Туреччиною та Україною.

Мурал «Спрямованість» створено на стіні багатоповерхівки на вулиці Князів Коріатовичів. На муралі зображено білий літак, що летить над водою та дівчину на дошці для серфінгу. Ще один, філософський за тематикою «Родинні цінності» створено у 2019 р. Чоловік та дружина формують стовбур дерева, кроною якого є мапа України. У 2018 році було створено мурал «Вінницький модерн». На муралі зображено відомих людей, що проживали у Вінниці на межі XIX–XX ст [2].

Нового змісту набули мурали, які були створені впродовж 2022-2024 років. Мурал на вулиці Лялі Ратушної «Збірний образ українських воїнів», присвячений старшому лейтенанту Олександру Біліку з позивним «Топаз». До широкомасштабного вторгнення Олександр Білік мешкав недалеко від будинку, де тепер розмістили його портрет. На муралі також зображено фігуру янгола, що символізує Україну і стоїть за спиною бійця. Знизу муралу додано напис «Вічна пам'ять і Слава Героям» [3].

А фасад будівлі на вулиці Князів Коріатовичів прикрашає мурал на честь військового Максима Несеверенка. Позивний бійця – «Конг», тому в основі композиції – Кінг Конг у блакитному береті посеред поля соняшників, небо загорнуто в прапор України. Внизу муралу видніється напис «Тримайте стрій!» [4].

На стіні території Ліцею № 26 імені Дмитра Майбороди створено мурал, присвячений подіям 14 липня 2022 року. Внаслідок ракетного удару росіян у Вінниці загинуло 29 осіб, ще 154 отримали поранення. «Герої без зброї» створено в рамках проекту для підтримки сил безпеки й оборони України за ініціативи працівників ГУ ДСНС України у Вінницькій області. Художниця зобразила працівників ДСНС, які ліквідовували завали після ракетного удару 14 липня, на другому плані – зруйнований «Ювілейний». На муралі присутні слова Василя Симоненка: «Живе лиш той, хто не живе для себе, хто для других виборює життя» [5].

Таблиця 1

## Мурали міста Вінниці створені за 2015–2023 рр.

| Рік створення | Назва                                           | Автор                                                                                                      | Адреса розташування           |
|---------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| 2015          | «Добробут»                                      | Тарас Довгалюк                                                                                             | вул. Соборна, 91              |
|               | «Зернина світу»                                 | Олександр Марченко                                                                                         | вул. Соборна, 75              |
|               | «Сни, в яких хочеться жити»                     | Марія Бобирєва та Олександра Мельник                                                                       | вул. Оводова, 53              |
|               | «Око»                                           | Артур Столярук                                                                                             | вул. Оводова, 65              |
|               | «Замріяна дівчинка»                             | Іво Наврат та Збінек Лінгарт                                                                               | вул. Театральна, 15           |
| 2016          | «Вінниця – місто мрій»                          | Тетяна Чубар                                                                                               | вул. Пирогова, 8              |
|               | «Старовинний Амстердам»                         | Олександр Марченко та Володимир Ходек                                                                      | вул. Соборна, 22              |
|               | «Янгол»                                         | Ідея та первинний ескіз – Антон Ходеков, подальше виконання – Олександр Никитюк                            | вул. Соборна, 50              |
|               | «Річка Буг»                                     | Артур Столярук                                                                                             | Проспект Коцюбинського        |
|               | «Соняшники»                                     | Тарас Довгалюк                                                                                             | вул. Гоголя, 1                |
|               | «Вінниця – місто знань»                         | Олександр Марченко                                                                                         | вул. Ващука, 12               |
| 2017          | «Замріяний хлопчик»                             | Іво Наврат та Збінек Лінгарт                                                                               | вул. Театральна, 15           |
|               | «Спрямованість»                                 | Олександр Марченко                                                                                         | вул. Князів Коріатовичів, 155 |
|               | «Місто спорту»                                  | Наталія Лісова                                                                                             | вул. Келецька, 132-а          |
|               | «Місто культури»                                | Олег Ходеков                                                                                               | вул. Келецька, 138            |
|               | «Слов'янка» і «Плідність»                       | Володимир Ходек, Тетяна Чубар, Олександр Марченко, Ольга Гаєвик. Творчий куратор проєкту Олександр Никитюк | вул. Амосова, 28-а            |
| 2018          | «Оскар»                                         | Олександр Никитюк та Олександр Марченко                                                                    | вул. Келецька                 |
|               | «Вінницький модерн»                             | Марина Карпенко та Ірина Прокопчук                                                                         | вул. Соборна, 53              |
|               | «Маленький принц»                               | Ольга Гаєвик                                                                                               | вул. Стельмаха, 35            |
|               | «Садиба Стаховського»                           | Олександр Федоришен, Євген Совінський, Олександр Фертюк, Володимир Ходек                                   | вул. Верещагіна, 6            |
|               | «Фантастичний гербарій»                         | Олександр Марченко                                                                                         | вул. Замостянська, 59         |
| 2019          | «Родинні цінності»                              | Марія Дитинюк                                                                                              | вул. Соборна, 53              |
|               | «Космічні мрії»                                 | Наталія Вусик                                                                                              | вул. Космонавтів, 6           |
|               | «Культурний код»                                | Олександр Марченко                                                                                         | вул. Стельмаха, 47            |
|               | «Спорт-римейк»                                  | Група художників                                                                                           | вул. Соловйова, 2             |
| 2021          | «Космічні мрії»                                 | Віктор Подрезов                                                                                            | вул. Космонавтів, 39          |
|               | «Лебединий світанок»                            | Олександр Марченко                                                                                         | вул. Стельмаха, 17            |
|               | «Арка натхнення»                                | Ірина Прокопчук                                                                                            | вул. Соловйова, 3             |
|               | «Стежка»                                        | Ольга Михайлюк, Юлія Гушул та Руслем Скибін                                                                | Проспект Коцюбинського, 49    |
| 2022          | «Нова Каховка»                                  | Максим Кільдеров                                                                                           | вул. Соборна, 81              |
|               | «Герої без зброї»                               | Валентина, художниця з Турбова                                                                             | Хмельницьке шосе, 27          |
|               | «Розпошир удаль зір свій...» Григорій Сковорода | Ескіз Катерини Бонєцької, виконання – Олександр Никитюк                                                    | вул. Сковороди, 21            |
| 2023          | «Українським бійцям»                            | Олександр Никитюк                                                                                          | вул. Лялі Ратушної, 77        |
|               | «Конг»                                          | Олександр Никитюк                                                                                          | вул. Князів Коріатовичів      |

Як зображено на таблиці 1, на території міста Вінниці загалом створено понад 34 мурали. Для їх створення залучали місцевих художників та митців з інших міст і країн. Переважна більшість муралів була створена за кошти міського бюджету, були також приватні замовлення. У 2020 р. не було створено муралів у рамках проєкту «Vin-art-city» через карантинні обмеження. З 2022 року мурали створювали за кошти небайдужих громадян.

Отже, муралізм є надзвичайно актуальним та показовим щодо головних завдань сучасного мистецтва. Стінопис спонукає до діалогу між глядачем та стінописом, у який митець вкладає важливі для суспільства тези. Все частіше мурали мають значне смислове навантаження та порушують актуальні теми.

Такі масштабні зображення привертають увагу за лічені секунди, що сприяє як культурному розвитку, так і туризму.

Муралізм, як напрям міського мистецтва в двохтисячних роках набув великої популярності в Україні, став невід'ємною частиною міського простору. Щоб покращити сприйняття муралів в очах мешканців, потрібна стратегія вбудовування подібних об'єктів у міський простір, міський текст, проведення певної роботи із населенням. За наявних умов, особливо, якщо існує опозиційна ініціативна група місцевих жителів, подібні зміни навряд чи перестануть сприйматись частиною суспільства як чужорідні та небажані.

На сьогодні Вінницю вже неможливо уявити без муралів, тому що вони надають певного емоційного забарвлення місту. Муралі також привертають увагу все більшої кількості туристів та простих вінничан, що є позитивним фактором у розвитку туристичної інфраструктури міста.

### Список літератури

1. Вінницькі муралі. Як виглядають, ким створені й де знаходяться вуличні малюнки. URL: <https://vn.20minut.ua/kul-tura/vinnitski-murali-yaki-vonita-de-yih-shukati-11034842.html>.

2. Вуличне мистецтво: які муралі прикрашають Вінницю. URL: <https://vinnytsia-future.com.ua/uk/eternal-vulychne-mystecztvo-yaki-muraly-prykrashayut-vinnyczyu>.

3. Збірний образ українських воїнів: у Вінниці намалювали мурал присвячений військовому Олександру Біліку. URL: <https://suspilne.media/vinnytsia/514391-zbirnij-obraz-ukrainskih-voiniv-u-vinnici-namaluvati-mural-prisvacenij-vijskovomu-oleksandru-biliku/>.

4. Кінг Конг серед соняшникового поля: у Вінниці створюють мурал на честь полеглого оборонця. URL: <https://suspilne.media/vinnytsia/566919-king-kong-sered-sonasnikovogo-pola-u-vinnici-stvoruut-mural-na-cest-poleglogo-oboronca/>.

5. Навігатор по муралах: Вінниця. URL: <https://rubryka.com/photo/navigator-po-muralam-vinnytsya/>.